

Sürgünde Direnmek

Elif Akgül Ateş

ÖZET

Bu metin, Türkiye'den Almanya'ya uzanan sürgün sürecini anlatıyor. Karamsarlık, güvensizlik ve umut dolu bir kadın anlatısı.

ANAHTAR KELİMELER

Sürgün, direniş, mülteci, göç, kadın anlatıları

New articles in this journal are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 United States License.

This journal is published by [Pitt Open Library Publishing](#).

SÜRGÜNDE DİRENMEK

28 Mayıs 2009... Bu tarihin, son on yılda yaşam akışımı tümden değiştiren kavşaklardan biri olacağını bilemezdim. O cuma sabahının alacakaranlık vaktinde çalan kapı zili, hiç de zamanı şaşırılmışa benzemiyordu. Eşimle fırlayıp kapıyı açtığımızda koridor boşluğunda mahalle muhtarıyla birlikte on kadar jandarmayı karşımızda gördük. Mahkeme kararını bize uzatarak, hakkımda gözaltı kararı olduğunu söylediler.

KESK ve Eğitim Sen Merkez Kadın Sekreterleri ile birlikte otuz altı kamu emekçisi gözaltına alınmıştık. Kürt etnik kimliğimiz hedef alınmış, KESK bünyesindeki sendikal faaliyetlerimizden suç türetilmişti.

Altı ay sonra yargılama başladığında tutukluluğumun sona ermesi sevindiriciydi. Ne var ki yerel mahkeme, "Sanık hakkında örgüt üyeliğine kanıt sayılacak herhangi bir bulguya ulaşılamamış olsa da, örgüt üyesi olmamakla birlikte, örgüt adına suç işlediğine kanaat getirilmiş olup, cezalandırılmasına hükmedilmiştir," diyerek, kararını açıklıyordu.

Cezaevinden çıktıktan sonra kaldığım yerden sendikal faaliyetlerime devam ederken, 2014'te Siirt Belediyesinde Kadın, Kültür, Halkla İlişkiler ve Basın Yayın çalışmalarından sorumlu Eşbaşkan Yardımcılığı görevi için teklif aldım.

Bölgede kadınlarının yaşadıkları sorunları yakından biliyordum. Savaşın ve yaşanan zorunlu göçün kadınlara ağır yansımaları yanında, erkek şiddetinin de yoğun yaşandığı bir alanda çok şey yapabiliyordum. Bu konuda kendime güveniyordum. Artık yalnızca kamu emekçisi kadınların değil, bölgede tüm kadınların yaşadıkları pratiklerle yüzleşecektim.

Siirt Belediyesi'nde çalışmalarına henüz başlamışken 3 Ağustos 2014'de Şengal'de, Ezidi Kürtler tarafından 73. Ferman olarak nitelenen soykırım yaşandı. İŞİD'in yaptığı soykırımdan kurtulabilenler, kafiler halinde göç yollarına düşmüştü. Türkiye'de, Kürt illerine yoğun bir göç yaşanıyordu. Siirt'e de büyük çoğunluğu kadın ve çocuklardan oluşan üç bini aşkın insan gelmişti.

Soykırımdan kurtulanların hali çok sarsıcıydı. Gözlerdeki ifade ve manevi çöküntüleri insanda öyle büyük bir sarsıntı yaratıyordu ki, gerçek mevcudiyetlerinden şüpheye düştüğüm oluyordu. Bu durum bir yandan da ölümden kurtulmanın gerçekten de ne olduğunu sorgulatıyordu. Doğru, Şengal'den gelenler hayatta kalan şanslıları denilebilirdi. Fakat gerçeklik hiç de böyle değildi. Kadın çocuk, genç yaşlı hemen hepsi salt bedensel varlıklarıyla mevcuttu. Derinden yaralanmış ruhlarını geldikleri yerlerde bırakmışlardı. 73. Ferman'dan canlarını kurtarabilen bu insanlar için geçmiş hayatları bütünüyle karanlığa batmıştı, gelecek ise belirsizdi.

Siirt'te bir seferberlik yaşanıyordu. Halk Belediye öncülüğünde olağanüstü bir sahiplenme gösteriyordu. Daha önce barajdan zarar görenler için yapılan konutlarını bedelsiz olarak Şengal'den gelenlere tahsis etmişti.

Şengal'den gelenler için kurulan bu kampın sorumluluğu bendeydi. Göçzedelerin maddi ihtiyaçlarının karşılanması önemliydi. Ancak travma ve diğer sağlık çalışmaları da aciliyet taşıyordu. Gecikmeden Siirt SES Şubesi'nin eşgüdümüyle imkanlar ölçüsünde sağlık taraması ve travma çalışmalarına başlandı. Çalışmalarımız yurt içi ve yurt dışı gönüllü kuruluşlar tarafından da yakından takip ediliyor, destekleniyordu. Kısa sürede kadınlara bir dikiş atölyesi, bir

çamaşırhane, çocuklara bir kreşin açılışı gerçekleştirdik. Kadınların el emeklerinin kurduğumuz kermeslerde satıyor, gelirinin onlara veriyorduk. Elbette yaptıklarımız soykırımdan canlarını kurtaranların travmalarını sağaltmazdı, fakat bir nebze de olsa hafifletebilirdi.

Öte yandan diğer çalışmalarımı sürdürüyordum. Görev alanım çok genişti. Şengal'den gelenler öncelikli olmak üzere, kadın çalışmalarını çok yönlü yürütmem gerekiyordu. İsabetli ve sonuç alıcı bir çalışma için kadınların sorunlarını ve önceliklerini tespit etmeliydik. Böylece kadın profili anketi düzenlemekle işe başladım. Bu çalışmaların bir diğer ayağı ise Yerel Kadın Platformu oluşturmaktı. Cinsiyet eşitsizliğine yönelik bilinçlenme ve farkındalık yaratmak amaçlı eğitimler, seminerler, eylemler ve kültürel etkinliklerle yoğun bir faaliyet yürütüyorduk. Bölge kadınları çok duyarlıydı. Eylemlere yediden yetmiş katılıyor, müthiş bir motivasyon oluşturuyordu. Çok geçmeden de kadınların kendilerini ifade edebilecekleri periyodik bir kadın dergisi çıkardık. Bununla birlikte Kadın Danışma Merkezinde erkek şiddetine maruz kalan kadınlara yönelik çalışmalar yürütüyordum.

Bu dönemde Türkiye'de Kürt sorununda demokratik çözüm arayışlarının etkisiyle son kırk yılın en iyimser havası esiyordu. Toplumun tüm kesimlerinde kalıcı barışa dair güçlü bir umut ve inanç vardı. Ancak iyimserlik zirve yapmışken, Ankara, Suruç, Diyarbakır'da onlarca insanın yaşamına mal olan canlı bombalar patlatılıyor, 7 Haziran 2015 seçimleri yaklaştıkça hava gerilmeye başlıyordu. Bölge ağır bir şiddet sarmalıyla karşı karşıya kalmıştı.

Çok geçmeden de Sur, Cizre ve Nusaybin gibi pek çok yerde şehir çatışmalarının başladığı haberleri, barışa dair umutsuzluğun kara kışını beraberinde getirecekti. İnsani ve ahlaki değerlerin pervasızca çiğnendiği bir döneme girilmişti. Ablukaya alınan kentler yerle bir ediliyor, kadın ve çocuklar öldürülüyor, cenazeler saldırıya uğruyor, gömülme hakkı engelleniyordu. Tüm bu yaşananlar İnsan Hakları Kuruluşları raporlarına göre 177 kişinin öldürüldüğü ve Cizre bodrumları olarak tarihe geçen devletin vahşet pratikleriyle zirveye ulaşıyordu.

Şehir çatışmalarıyla birlikte Siirt ikinci bir göç dalgası yaşadı. Cizre, İdil ve Şırnak civarından on bin dolayında insan Siirt'e sığınmıştı. Her şeylerini yitirmişlerdi. Çocukların kadınların gözlerinin feri sönmüş, avurtları çökmüş, ruh halleri yaşadıkları vahşetin boyutunu yansıtıyordu. Çocuklar hastalıklarla boğuşuyordu.

Bu ikinci göç dalgası Belediye çalışmalarını adeta felce uğrattı. Göç Zedeler diğer kamu kurumlarına gitmiyor, tüm sorunlarını belediye vasıtasıyla çözmeye çalışıyordu. Halk yine yardım seferberliği başlatmış, evlerini yeni gelenlere açmıştı. Sağlık ekipleri yoğun çalışma yürütüyordu. Şengal'den gelenlere yapılan yardımlar bu kez yeni iç göç kurbanlarına yapılıyordu. Bu durumda sorumluluğum artmış, çalışma alanım haddinden fazla genişlemişti.

2016 yılı benim için yeni bir dönüm noktası oldu. Tüm ülke OHAL rejimi altında artık kararnamelerle yönetiliyordu. Çıkarılan kararnamelerle barış için imza veren yüzlerce akademisyenini işini son veriliyor, tutuklanıyor, yüz bini aşkın kamu emekçisi işinden ediliyordu. Bölgede, Siirt dahil tüm Belediyelere kayyum atanmıştı. Eş başkanlar tutuklanmış, belediye meclisleri feshedilmişti. Yaygın bir tutuklama furyası başlamıştı.

Bu arada KHK ile benim de işime son verilmişti. Apar topar Ankara'ya gitmek zorunda kaldım. Burada da kaygı belirsizlik hakimdi.

2017 baharında Yargıtay'da görülen davamız sonuçlandı. Beş yıl kadar sürecek olan bir hapis cezası yatmam gerekiyordu. Öte yandan Siirt'te de açılan iki davam daha vardı. Hapse girmeyi göze alamıyordum. Önümde duran tek seçenek yurt dışına çıkmaktı.

Son yıllarda iç savaşlardan kaçanlar için Akdeniz ve Ege Denizi bir kabristana dönmüştü. Bu tehlike arkadaşlarımla birlikte beni de bekliyordu. Bunu biliyordum ancak göze almaya mecburdum. Ne var ki bu mecburiyet hali benliğimde bölünmeye neden olan ayrı bir sorundu. Salt ayrılacağı yer ile gideceğim yer arasında değil; çok daha derinden yaşanan bir bölünmeydi yaşadığım. İçim yanıyordu. Benden bir parça kopuyordu çünkü. Beni ben yapan her şey geride kalacaktı. Beraberimde götüreceğim hüznüm, kederim ve yalnızlığım olacaktı...

Yedi kişilik arkadaş grubumuzla Yunanistan'a nasıl geçebiliriz diye düşünürken, Ege sahillerinde karşılaştığımız manzara karşısında hayretlere düşmüştük. Sahillerin her karışı insan kaçakçıları ve göçmen mafyalarınca parsellenmiş bir göçmen pazarıydı. Kendimizi bu pazarda mezata sunmuştuk.

Nihayet gecenin bir vakti, yıldız ışıltısı altında karanlık sulara bata çıka ilerleyen lastik botun ucunda, ölümle burun buruna zorlu bir yolculuk yapsak da, Yunanistan'a geçebilmiştik.

Artık sürgün yaşamıma ilk adımımı atmış; geçmişimi, ülkemi, sevdiğilerimi geride bırakmıştım. Ruhsal olarak zorlansam da fiziki olarak ülkeden ayrılmanın, kalmaktan kolay olduğunu anlamak şartıydı. Ancak Yunanistan'dan ayrılmam ise hiç kolay olmadı. Hava yolu ile Almanya'ya geçmeye çalışırken Selanik havaalanı polisince gözaltına alındım. Gözaltında çıplak arama dayatılmıştı. Uğradığım kötü muamele sonucu sinir krizleri geçirince beni hastaneye kaldırmak, daha sonrada serbest bırakmak zorunda kalmışlardı.

Almanya'ya ulaştığımda ruhsal ve bedensel olarak sarsılmış haldeydim. İç dünyamda yaşadıklarımı kelimelerle dile getiremiyordum. En somut biçimde dile getirebileceğim şey ruhum ile duygularım arasındaki keskin zıtlıktı.

Ülkeye kaçak giriş yaptığımız için kendimiz gidip polise teslim olmak durumunda kalmıştık. Bizi Darmstadt kentinde bir kampa yerleştirdiler. Kampta Türkiye, Suriye, Afganistan, Azerbaycan, Somali'den gelen mülteciler vardı. Bende artık mülteci kimliğiyle yeni hayatıma göz açıyordum.

Almanca bilmem bana büyük avantajlar sağlıyordu. Kamp yönetimiyle kısa sürede diyalog geliştirdim. Mültecilere bir yandan dil kursu veriyor, bir yandan da tercümanlık yapıyordum. Onlara destek olmak beni Siirt'e götürüyordu. Oradaki canhıraş çalışmalarım geliyordu gözümün önüne. Göç kurbanlarının yaşadıkları ağır travmayı aşmaları için nasılda seferber olmuşuk. Şimdi ben onlarla aynı konumdayım. Artık bende bir Asyldüm.

Şimdi sudan çıkan balık misali çırpınışlar içinde yaşama bağlanmaya çalışıyorum. Geriye dönüş adeta bir saplantı misali bırakmaz yakamı.

Bazen kendimle savaşırken görüyorum kendimi. Duygularıyla mantığımı büyük bir çatışma içinde bilinmezlere sürüklüyor beni. Duygularım geçmişin sularında yüzerken, mantığım yeni yaşamımı şekillendirme çabasında.

Kimi zaman bu çatışma çemberinde doğal benliğimin silikleştiğini hissetmek ürkütüyor beni. Geçmişle şimdiki zaman arasında debelenirken, geleceğin belirsizliği ruhumu daraltıyor. Her şey anlamsızlaşıyor bir an. Loş bir yarı boşluk.. Bana yabancı bu dünya tüm farklılığıyla ruhumu alabora ediyor, boğuyor.

Duygularım galip gelmek için direnirken, mantığım ruhumu saran karamsarlığı ve güvensizlik duygusunu yüreğimden kovmamı söylüyor. Böylece vargüçümle direniyor ve yeni yaşamıma tutunma serüvenine kapıyı açıyor kendimi. Belirsizlik sarmalında devinen ruhumu ancak bu şekilde özgürleştiririm. Bunu yapabilirsem yaşadığım parçalanmayı aşabileceğimi biliyorum.

Bazen neden bu kadar bocaladığıma bir anlam veremiyorum. Oysa burada her şey ne kadar da sakin ve dingin. İnsanlar, doğa. Yaşam bütünüyle kurallarla işliyor. Kimse kimsenin yaşam alanına girmiyor. Bu dinginlikte bile yaşadıklarım kimi zaman bir karabasan gibi ruhumu, bedenimi sardığı oluyor. Yeni yaşamın giysisi dar geliyor bana. Kaybettiklerimin yerini yeni yaşamımın doldurabilmesi düşünülemez kuşkusuz. Bu yaştan sonra nasıl bir yeni kimlik yaratılabilir ki?

Böyle de olsa çaresiz değilim. Ailem Almanya'da yaşıyor. Küçüklüğümde kısa bir süre burada yaşamıştım. Kültür bana çok da yabancı değil.

Alman Eğitim Bilim Sendikası GEW'e üye oldum, eylem ve etkinliklerinde yer alıyorum. Katıldığım etkinliklerde ülkedeki siyasal sürece ve kadınların yaşadıkları cinsiyet ayrımcı uygulamalara yönelik değerlendirmeler yapıyorum.

Ayrıca bir sivil toplum kuruluşunun çalışmalarında yer alıyor, bir gazeteye belli periyotlarla makale yazmaya çalışıyorum. Gelirken kaldığım mülteci kampında mültecilere yönelik çalışmalarına devam ediyorum. Bu da beni bir nebze de olsa rahatlatıyor.

Ancak bilinçaltıma işleyen geçmişimin izleri ruhumda tazeliğini hep koruyor. Geline aşamada kopmak zorunda kaldığım ülkem ve geçmişimle düşünsel ve duygusal bağım hala çok canlı. Uzun erimde beni neyin beklediğini bilmesem de, neden yollarda olduğumu, neden sürgün bir yaşama mecbur kaldığımı farkındayım ve anlamını biliyorum. Bu anlam kendimi yeniden yaratma çabasına sürüklüyor beni. Önemli olan da bu olsa gerek.

Elif Akgül Ateş

German Educational Sciences Union